

ADALÉKOK A NYELVMÍVELŐ TÁRSASÁGOK TÖRTÉNETÉHEZ.

I. Sokan tapasztalhatták velem együtt, hogy azokban az irodalom-történeti és nyelvészeti értekezésekben, melyek a XVIII. század végebeli jelenségekről, személyekről, intézményekről szólnak, legtöbbször figyelmen kívül maradnak azok a tanuságtételek, melyekkel régi magyar hírlapjaink szolgálnak. Oka ennek részben az a lenéző kicsinylés, melylyel az értekezők múlt századoknak buzgó munkásait a ma szemüvegén át elbizakodottan meg szokták ítélni; sőt azokat is, a kik az érdemetlenül elfeledetteket jogaikba akarják visszahelyezni, a jelen fényétől elkápráztatva fölényesen naivsággal vádolják. Az évszázados bizonyosságok e nemű elhanyagolása másrészt a történeti érzéknek hiányában, vagyis tudományos felkészületlenségben gyökerezdik. »Általános, magasabb« szempontok után való felületes nyargalásuk közben a részletek alaposabb ismerete, felkutatása nélkül mondanak ki megokolatlan véleményeket. Mit tudják ők, vagy ha tudják is, miért vennék saját tapasztalatból tudomásul, hogy a pozsonyi s bécsi Magyar Hírmondó, a Kurir, Merkúrius első évtizedei, az 1780-tól 1800-ig megjelenő kötetei a leghitelesebb tükrői ezen kor magyar műveltségtörténetének is. Azt hiszik, hogy ezek az újságlapok csak idegen hírlapokból fordított, ollózott háborús híreket, udvari eseményeknek émélygősen részletes leírását tartalmazzák, holott ezeken kívül nemcsak honi gazdaságbeli tudósításokkal vannak megrakva, hanem minden magyar műveltségtörténeti mozzanatot is szinte sietve ragadnak meg. A magyarságért — szerencsénkre — fáradhatatlanul buzgó szerkesztőknek »nemes indulatjokat«, mintha finom, érzékeny hangszerek volnának, a hazából hozzájuk eljutott művelődésbeli minden jelenség megszólaltatja. Sajnos, az a mellőzése említett újságjainknak még az értékesebb tanulmányokban is szembetűnő. Egyáltalán nem menthető ez a fogyatékoság az alapul szolgáló forrástanulmányok e nemű hiányával, hisz, ha többet, jobbat nem nyujthatunk, mint elődeink, akkor munkánknak csupán iránybeli értékei lehetnek.

A ki csak pár számát olvasta is ezeknek az említett lapoknak, szinte lehetetlennek fogja tartani azt, hogy bennük a XVIII. sz. legvégén keletkezett nyelvemelő társaságok keletkezéséről, életéről néhány értékes adalékot ne találjon. Mégis pl. azok, a kik eddig Aranka György erdélyi társaságának történetével foglalkoztak, megokolatlanul mellőzték a Magyar Hírmondónak és a Magyar Kurirnak idevágó közleményeit, hiteles, egykorú adatait. Sem Jakab Elek,¹ sem a részben rátámaszkodó Rubinyi Mózes,² sem végül Perényi József³ nem tartotta szükségesnek végignézni Görög és Kerekes újságleveleit, pedig ezekben többször is, hosszabban is szó

¹ Aranka György és az Erdélyi Nyelvemelő és Kéziratkiadó Társaság. Figyelő XVI. k. 1884.

² Magyar Nyelv 1911. évfolyam: Az erdélyi nyelvemelés története.

³ Irodalomtörténet V. 362—376. Aranka György erdélyi nyelvemelő társasága.

esik a sokat vajudó társaságról. Hogy ezek a közlemények nemcsak dicséző magasztalásai a társaságnak, hanem működésére nézve is tartalmaznak fontos kiegészítő adatokat, arra nézve elég lesz a következő helyreigazítás.

Jakab Elek a társaságnak 1794. évi működéséről szólva, azt jegyzi meg, hogy »teljes megalakulásuk után első gyűlésük volt azon év július 15-én, második 17-én, a harmadik július 21-én... Ezen három ülés jegyzőkönyvei azok közé tartozván, melyek hiányoztak, nem vagyok képes megmondani: hányadik volt egyik vagy másik. Azonban ha a megalakulástól kezdjük a gyűléseket, ezeket nem mondhatjuk cisőknek, hanem az alakuló ülések folytatásainak« (i. h. 266—7. l.). Perényi ezekről a gyűlésekről, miközben a társaság munkásságát ismerteti a fennmaradt jegyzőkönyvek alapján, semmit se tud, sem az Irodalom-történetnek alul idézett helyén, sem az IK-ben csak az imént megjelent nagy dolgozatában (*Aranka György magyar nyelvművelő társasága*, 1918 : 20 s k. lk.). Szerinte az 1794. év utolsó ülése június 20-ikán volt, a mikor Aranka azt ajánlotta, hogy a társaság kiadásában megjelenendő műveket a társaság gyűlésein olvassák föl. Pedig Jakabnak van igaza, csak a jegyzőkönyvek sorsára nézve téved. A júl. 21-iki ülés teljes lefolyása — tehát jegyzőkönyve — le van írva a Magy. Hírmondónak ez évi II : 274—5. lapjain, a hol alkalmasint Arankának »Maros-Vásárhelyről, Sz. Jakab-havának 22-dik napján« kelt levele van lenyomtatva. Ez azért is figyelmet érdemel, mert a társaság első, s talán egyetlen nyilvános üléséről számol be, de meg a gyűlések rendes lefolyásáról is részletes képet nyújt.

A társaság »Előülölője«, az erdélyi főkormányzó, gr. Bánffy György július 21-én délben érkezett Marosvásárhelyre. Fogadásánál Aranka is jelen volt, s »jelenté ő Excell.-jának, hogy ha ebéd előtt a' Társaság gyűlésébe magát meg-alázni 's annak folyását meg-látni méltóztatnék: egybe-gyűjtené a' Társakat.« A főkormányzó az ajánlást elfogadta; míg a társak összegyűltek, addig a titoknok előre közölte az elnökkel a gyűlés tárgyait. A gyűlést, melyen »a' Társakon kívül felesen voltak mások is, kiket Excellentiája' jelenlétének híre hozott volt öszve«, Aranka az elnök tiszteletére és fogadására mondott »beszédetskével« nyitotta meg, majd az elnök elé terjesztette »az eddig folyt gyűlések' két Jegyző-Könyveit« és a tagok meg jótévők és adományaik névsorát. Azután »a' minden gyűlésben tartatni szokott mód szerént«, felolvasta az ülés napirendjét. Minthogy az elnök a gyűlések folyásának szokott rendjét kívánta látni, felolvasták a 17-dikén tartott gyűlés jegyzőkönyvét egészen, melyben az új társak között szerepel »Iffjú Gróf Teleki Domokos Úrfinak neve is ki az első, úgymint, 15-dikén tartott Gyűlésben jelen lévén, és a dolog indulását meg kedvellvén, a' Gyűlés után négy arannyal bé avatta volt magát«.

Ez az a három gyűlés, a melyet Jakab Elek említ, s a melyről Perényi nem tud. Az első szó azonban nem vonatkozhatik az 1794. évre, hisz előbből is vannak jegyzőkönyvek, hanem csakis a július havában tartott ülésekre; úgy látszik ugyanis épen a Perényitől ismer-

tetett jegyzőkönyvekből, hogy havonként rendszerint három gyűlést tartott a társaság.

A jegyzőkönyv felolvasása után »a' mult Gyűlésben a' Nyelv eránt fenn-forgó kérdésekre tett« határozatok iránt tétetett kérdés a társakhoz. Az ugyanis a bevett rendtartás, hogy minden határozat csak akkor válik végzéssé, ha két gyűlésben már felolvasatott. Minthogy senkinek sem volt szava a határozatokhoz, következett a társaság munkáiban való kiadásra beküldött *munkáknak*, még pedig: »Egy Magyar Író Deák, Maros-Székeknek földé' le-írása; és az 1784-től való számvétel« bemutatása, illetőleg az utolsónak, mint legrövidebbnek *felolvasása*. Ez azután »leg-elsőben a' rendes társak között azért fog el-botsáttatni, hogy a' jövő Gyűlésre, az írás-módjáról teendő jegyzéseit kiki hozza-bé; azután a' tárgy' és ki-dolgozása végett egy vagy két Társnak fog ki-adattatni, kik ismét azután bé fogják vélekedéseiket adni arról t. i., hogy a' Darab méltó-é a' Társaság' munkái között és neve alatt való kiadattatásra«. Az utolsó tárgy »a' jó-írás' módjáról« kiadott kérdések meg-vitatása volt. Miután rendben megkérdeztettek a társak »vélekedéseik eránt«, az a megállapodás történt, hogy »az ellenkező vélekedésűek tegyék-fel okaikat a' jövő Gyűlésre, írásba; s ezzel vége szakada az Ülésnek«, melynek lefolyásán az elnök »maga-megelégedését« jelenté.

Abból a körülményből is, hogy a beérkezett munkákat felolvasták, látnivaló e jegyzőkönyv hitelessége, hisz Perényi szerint az év utolsó (június 20) ülésén ajánlja Aranka a megjelenendő művek felolvasását. De erre a gyűlésre vonatkozik, vagy *egy még későbbire* a Magy. Kurirnak ugyancsak 1794. évi, szept. 9-ről keltezett számában a következő híradás: »A' Magyar nyelv mivelő Erdélyi Társaságnak nagy érdemű Titoknokja, Aranyka György úr Debreczenben járt a' Lőrinczi szabadságkor, és minekutánna annak tagjai Erdélyben gyűlést tartottak volna, a' Debreczenbe felgyűlt papi rendeket is és világiakat, rész szerént személynesen, rész szerént levelével a' Társaságba hívta.« Ez a Lőrinczi szabadság, azaz vásár, pedig aug. 10-én volt.

Még egy pár szót kiegészítésül Perényi értekezéséhez. Szerinte a XXXI. gyűlésen (1798. jan. 2.) határozzák el, hogy a jegyzőkönyvek kivonatait a szebeni német újságokban s a bécsi Magyar Merkurban közzé fogják tenni. A jegyzőkönyvek magyar kivonatai csakugyan meg is jelentek egy darabig, de *nem a Merkurban*, hanem a *Magy. Kurirban*, a mellyel a Merkur május folyamán egycsült. Ennek 49-dik, június 22-ikén keltezett számában kezdődik a XXXII. gyűlés jegyzőkönyvével a közzététel. Itt van csak említve a beérkezett iratok között Eder apát levele Nagyszebenből aziránt, »hogy az úgynevezett *Erdélyi Fertáljosban* a' Jegyző Könyvek foglalattjai ki adattathassanak; azoknak németre való fordításokra magát ajánilya.« Ez az Erdélyi Fertáljos pedig a *Siebenbürgische Quartalschrift*nek a magyarosított neve. Ennek harmadik füzetében: *Litterarische Gesellschafthen* cím alatt csakugyan el is kezdődik a gyűléseknek német kivonatolása, de már a XXXI. gyűlés jegyzőkönyvével. (Vö. még a Magy. Hírm. 1798. jún. 5-iki számot.)

II. Az 1792-iki pesti magyar társaságnak röviden megrajzolt tör-

ténetét is, mely Velledits Lajostól az Irodalomtörténet I: 315—6 lapjain jelent meg, s mely sok tekintetben kiegészítésre szorul, könnyen kibővíthetjük a Magy. Hírmondó néhány száma alapján. Arról pl., hogy e társaság hogyan alakult meg, hány ülést tartott, meddig élt, mit nyújtott, semmit, vagy igen keveset szól Velledits. Megszűnésének is sokkal közelebb lévő oka van, mint a minőt ő említ.

A Magy. Hírmondónak 1792. évi február 28-iki számához való toldalékban hosszú ismertetését találjuk a társaság keletkezésének, céljának, berendezkedésének, sőt nagyrészt azokat a nyomtatványokat is megtaláljuk, melyeket Velledits csak a Nemz. Múzeum kéziratárában talált, s a melyek alapján a társaság történetét vázolta. A Hírmondóbeli levél alapján (300—310), mely bizonyosan Vályi Andrásnak beküldése, egészen bizonyos, hogy ugyancsak az ő kezdeményezésére — a mint a levél mondja: »eszközléséből« — lépett társaságba »az itt tanuló N. Magyar Társaság«, még pedig csak 1792 legelején. Céljuk is tulajdonképen annak a programnak megvalósítása, a melyet az élvezetesen szép magyarsággal író tanár: A' Magyar Nyelvnek Hathatosságáról Mondott Beszéd-ében (1791) és Beszéd a' Nemzeti Nevelésről (1791) cz. előadásaiban már előbb kifejtett. Innen van, hogy kitűzött feladataik között a nyelvhelyesség kérdéseinek vagy nyelvtani tételeknek vitatását nem találjuk. Nyelvművelés a céljuk, de csak »ékesen szólás és költés« által, mert Vályi is azt hirdeti, hogy »a' Nemzeti Nyelvnek művelése... szükségesebb a' Nyelvnek tanításánál«. Egészen bizonyos, hogy az országgyűlés elé is került tervezetet ugyancsak ő csinálta; nemcsak tartalma, hanem írásmódjának minden sajáttsága rávall Vályira.

Megalakulásuk után, mely alkalmasint január 11-ikén történt, kétféle »kerülő levelet« küldtek szét. Egyet, mely az írókhoz és tanítókhoz szól s őket belépésre buzdítja; a másikat, mely nagyobb formájú »a' Nemes Vármegyékhez 's a' nevezetesebb Uraságokhoz« küldték. Ürményi József m. kir. személynöknek is csak ilyen kerülő levélben ajánlja Cziráky Antal a társaságot. Tagsági díj nem volt, anyagi támogatást csak a megyéktől és főuraktól várt a társaság. Ezért mondja a tervezet, hogy a Pesti Magyar Társaság nem csupán »nevendék Tagokból« áll, hanem háromféle rendből ú. m.: »Uraságokból, Hazai Literátorokból, és nevendék Ifjakkból. A' Méltóságos Urak és Asszonyságok, a' Társaságnak díszei, gyámolai és felsegállói; a' Literátorok tehetségek, kedvek és akarattok szerint munkálkodó Tagjai; a' Nemes Ifjak pedig magokat a' Tudományokban, és a' szép nyelvekben készítő 's tehetségeiket a' Haza előtt kinyilatkoztatni akaró része a' Társaságnak.«

Három gyűlésükről ad számot a Magy. Hírmondó említett közleménye. Az elsőt a társaság szándékának »felfedezése« történt január 11-én, a második január 18-án az előlülő beiktatása végett, a harmadik valószínűleg 21-ikén »egy kis kezdő próba gyűlés«-ként tartatott. A második ülésen gr. Dienesfalvi Cziráky Antal »törvénytannal,« már mint »előlülő« magyar beszédet mondott, melyben a társaság pártulfogására kérte a jelenlévő »számos Uraságokat,« utána Vályi András adta elő bővebben a társaság szándékát, jelentette a kerülő levelek elküldését.

Szluha György titoknok mutatta be azután ezeket a kerülő leveleket, valamint az azokra érkezett válaszokat is. Végül Bessenyei György, »törvénytánu« olvasta föl néhány versét, melyek »méltóknak találtak, hogy a' Társaságnak nyomtatásban ki-jövő Írásai közé bé-iktattassanak«. Az »első rendes társasági Gyűlés« megtartását februárra hirdették. A gyűlések lényegét a beérkezett versek és fordítások felolvasása tette volna; több ülésről azonban a Magy. Hírmondó nem számol be. De az ápr. 20-iki számban megemlíti, hogy »a' Magyar nyelvet gyarapító Társaság« gyászünnepelet tartott »II. Leopold jó Királyunknak« emlékére, a melyen az előlülő »szívre ható beszédet« mondott. Ekkor olvasták föl a két, II. Lipót haláláról szóló »versezetet« is, mely később a társaság kiadványában megjelent. Még 1792 decz. 11-én úgy említi a Hírm. Czirákyt, mint »a' Magyar Nyelv' gyarapításában ditséretessen iparkodó Társaságnak Előlülője«-t, de a következő évfolyamok már semmit se tudnak a társaság működéséről.

A tagok névsora tudtommal sehol sem jelent meg, a Magy. Hírmondó említett első közleménye szerint is az »ifjú Tagok' neveit, mint-hogy ki nem adgyák, Munkáik alatt lehet kitanulni«. Ezek a munkák pedig A' Pesti Magyar Társaság Kiadásainak Első Darabjában láttak napvilágot. Ennek tanúsága szerint a tagok között talán egy sincs, a kinek nevét érdemesebb *irodalmi* alkotása őrizné, alig egy-kettő, a ki később kora színvonalán álló munkát nyújtott. Költőietlen szárnypróbálgatásai ezek néhány lelkes, de kevés tehetségű ifjúnak. Jankovits Miklós, Tseptsányi Gábor, Simonyi Pál, Horváth János lettek csak közülük a magyar művelődésnek ismertebb munkásai az elnökön kívül, ki »Nemzeti Literaturánkhoz viseltető« nagy buzgóságát az Akadémia alapításánál is megmutatta.

A kiadott, s »fél kötet«-nek jelzett Darab mégis többet érdemel, mintsem hogy szó nélkül, egyszerű megemléttéssel végezzünk vele. Kiállítása, változatos tartalma, újabb nyelve értékesebbé teszi a nagyenyediek Próbájánál, mely nagyrészt születésnapj verseknek unalmas egymásutánja s az is régies nyelven. Már az Ányosról szóló két versnek is megvan legalább az az értéke, hogy adaléket nyújtanak a nagytehetségű költő korabeli megítéléséhez, értékeléséhez, de legtöbbet ér a »fél kötet«-ben az *Elmélkedés a' Kritikáról* cz. Pope-fordítás, nemkülönben az ehhez tartozó *A' Kritikát világosító magyarázat*. (116—149. és 151—164. lk.) Az első »közönségesen«, azaz *közösen* fordítottat ugyan, de véleményem szerint legtöbb része van benne magának Vályi Andrásnak. Szebb, értelmesebb, az újításokat is ügyesen, szinte észrevétlenül felhasználó ilyen fordítást, élvezhetőbb nyelvet, Kazinczyén, Kármánén kívül keveset találhatni a 90-es évek legelején. A *Magyarázat* igaz hogy Petravits Ignác és Peláty Anzelm fordítása, de ezen is mindvégig érzik Vályinak épen nem ízléstelen kezevonása. Ilyen nyelvben is, ízlésben is haladotabb elméleti fejtegetéseket csak később, az Urániában, vagy az Erdélyi Múzeum első füzeteiben lehet olvasni.

A társaság megszűnésének okát én nem az országgyűlés feloszlásában, s nem is abban látom, hogy »a pénzt is, lelkesedést is elvitték a

francia háborúk«, a mint Velledits gondolja. Ő megfeledekzik a pesti magyar játékszínről, a melynek ügye pedig épen 1792-ben vert nagy hullámokat. A lelkesedést, a pénzt ez szívta el a tanuló ifjúság társaságától, mely a színdarabok nyújtotta élvezetet sovány felolvasásaival megadni egyáltalában nem tudta. Lám a soproni és nagyenyedi társak is csak úgy tudtak közérdeklődést kelteni, ha színdarabok előadásával igyekeztek az élvezetést a hasznossal összekapcsolni. De meg a következő évben már működésbe kezd Kármán József társasága is, nem csoda tehát, ha a társaság szereplése csupán a vizsgálati ünnepélyekre szorítkozik ezután. Mert teljes megszűnésről talán nem is lehet szó, nem találnánk különben még 1809-ben is egy Próbatételben, vizsgálati műsorban, melyet Czinke Ferencz »letzkézett«, ilyen című felhívást: »Hazánk Barátjaihoz! Jelentés alázatos Könyörgés A' Pesti Ifjú Magyar Társaság nevében«, mely a vizsgálaton előadott verseknek, fordításoknak és Czinke Kritikás Grammatikájának kiadásához »Mecénást« keres.

III. A soproni Magyar Társaság történetének első tíz évét, 1790—1800-ig Berezky Sándor, a társaság egykori jegyzője, írta meg a Figyelő XVIII: 240—49. lapjain. Bármennyire hiteles is előadása, bármennyire megbízhatók is adatai, mégis, ha az ember a korabeli Magyar. Hírm.-ban olvassza az idevonatkozó tudósításokat, többször részletesebb ismertetését kapja a Társaság élete megnyilvánulásainak. Sőt helyreigazítani való is akad. Részletesen beszámol pl. az 1792-iki évfolyamban egy soproni, május 12-ikén kelt levél arról a színelőadásról, amelylyel a Társaság április 30-ikán a nagyközönségnek először bemutatkozott. A teljesen közölt, színlapszerű tudósításból látjuk, hogy Kis János ezen *Hunyady László cz.* darabban Szilágyi Mihály szerepét játszotta; látjuk e levélből azt a meleg érdeklődést, melylyel a soproniak a Társaság igyekezetét kísérték: »A' mióta fenn áll a' Sopronyi Teátrum, soha talán nem volt úgy dugva telí, mint ezen Magyar Zsenge-Játék' alkalmazosságával.« A Raits »előfűlő« beiktatásakor végbement ünnepi ülésnek is hosszú leírását adja az 1793. évi márczius 1-iki szám toldaléka (277—280). Wietoris consiliarius magyar beszéde után, melyet egészen közöl, Raits »ékes Magyarsággal felelt«, majd »a' kilentz Társok« közül többen szerepeltek; így Kis János német nyelven előadta a Társaság eredetét és állapotát. Ezen az ülésen voltak jelen »az ifjú Széchényi,¹ és Pejachevich nagy reménységű Gróf Urak«. Az 1796-iki évfolyamban újra találunk egy megemlékezést a Társaság működéséről. Az ezévi első ülésről számol itt be egy rövid tudósítás (27—28), melynek legérdekesebb részlete Lakos Józsefnek, a Társaság egyik legtevékenyebb tagjának, búcsúzása a hallgatóságtól stb.

Bizonyára lehetne folytatni még ezen adalékok összegyűjtését egyéb és későbbi hírlapokból is, de a mi célunk csak az volt, hogy rámutassunk ezen sárguló hírleveleknek irodalomtörténeti érdekességeire, melyek elhanyagolásukat legalább is megokolatlanná tesszik. Csak egy kis atomjával kellene szeretnünk, megbecsülnünk a hírlapirodalom ezen kezdő mun-

¹ Lajos.

kásait, egy kis atomjával azon rajongásnak, a melyivel ezek a nemzet jövőjén csüngtek, már akkor sem érhetne a hálátlanság vádja bennünket a múltrol való megfélekedés miatt. Az említett adalékok azután egy régen érzett hiánynak pótlására is rávezethetnek bennünket. Régi magyar repertóriumra, vagy hogy mai kifejezéssel éljek, a régi magyar folyóiratok, napilapok szemléjére van szükség, a XVIII. század két utolsó tizedétől a Tudományos Gyűjtemény megindulásáig első sorban. Irodalomtörténet, nyelvészet, politikai és műveltség-történetünk munkája könnyebbülne meg tetemesen általa. Tömegesen tudnám felhozni erősségeimet erre vonatkozólag, de úgy érzem, ez az igazság nem is szorul bizonyításra, annyira él mindenkiben, a kit csak valaha is izgatott a múlt műveltségének egy-egy kérdése.

SIMAI ÖDÖN.

KÉT MINORITA ISKOLAI DRÁMA.

(Második és befejező közlemény.)

ACTUS 2us, SCENA 1ma.

Stol. (Somnians dicit) Ha, ha (*Tum surgens dicit*) há, ha bezeg szép álmot láték, mert a Mentir városbeli kuktáknak, mosogatóknak, kéménysepróknak, tzigányoknak, kóborlóknak Praefectusává lettem, ugy e szép álom ez? de valyon mit jelent? ki magyarázza meg nekem? hátha az Hertzeg personalisságra fel magasztalt, bezeg meg gyölne örömem, azokáért szeretném már egyszer látni a Hertzeg porontsolattyát, szeretném nézni, hogy erre vagy amarra fog dőlni merituma a causának. De mit aggódom én ezen? bizonyos az, amit Instantiámban a Hertzegnek bé attam, nints már egyéb hátra; hanem hogy . . . de ime Dromulus.

Drom. Örvendek temérdek szerentséden Stolander.

Stol. Áh, honnan ezen szerentsém Dromule, hogy házamnál tisztelni méltó lehetnék.

Drom. Stolander fel magasztaltatásodat és szerentsédet látván, tapasztalván el nem titkolhattam . . .

Stol. De mitsoda szerentsém Dromule? talám a Hertzeg ki akar e világból költöztetni?

Drom. Nem Stolander, nem, sőt a causát Instantiád szerint lenni találván, nagyon örvendett és maga személyében a következő Dietán personalisnak felmagasztalt, tudván azt, hogy te a pörösöknek érdemét által láttad és érdemek szerént itilended ökö.

Stol. Mese ez Dromule avagy álom?

Drom. Nem álmot hivelyezek, hanem igazat mondok, ez okból siettem, futottam, hogy néked következő szerentsédet ki tálallyam. Örveny azért és tapsoly, mert nem sokára . . .

Stol. Tehát ugyan tsak igazak, amiket mondasz?